

ՏՐԱՆՍ ԿՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

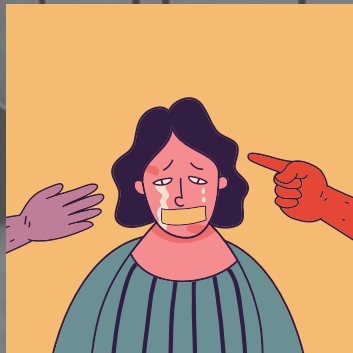
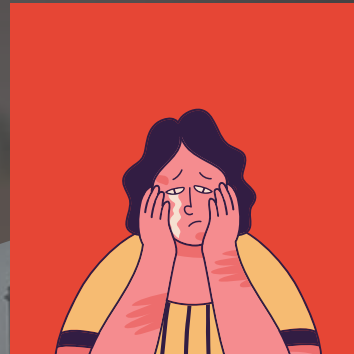
Նոյեմբեր Դեկտեմբեր 2022

Հ-23

ՍԵՌԱԿԱՆ ԿՈՂՄՆՈՐՈՇՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՔՈՎ՝ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ԵՆԹԱՐԿՎԵԼ Է ԽՈՇՏԱՆԳՄԱՆ-----	2
ՖՈՏՈ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ-----	3
ՏՐԱՆՍՖՈՐԻԱՅԻՆ և ՀՈՄՈՖՈՐԻԱՅԻՆ ՉՈՀ ԴԱՐՁԱԾ ՏՐԱՆՍ ԱՆՁԱՆՑ ՀԻՇԱՏԱԿԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐ-----	9
ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԵՑ «ԳՐԱԳԵՏ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ և ԱՌՑԱՆՑ ԱԿՏԻՎԻԶՄ» ԹԵՄԱՅՈՎ ԴԱՍԸՆԹԱՑԸ ՏՐԱՆՍԳԵՆԴԵՐ ԱԿՏԻՎԻՍՏՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ-----	10
ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳԼՈՒԿԱԿ ՀԻՄՆԱԴԱՐԱՄԻ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՀԱՄԱՆԵԼԻՈՒԹՅՈՒՆԸ ՍԵՔՍ ԱՇԾԱՏՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ-----	13
ՄԻԱՎԻԶՄ/ՁԻԱՀ-Ի ԴԵՄՊԱՅՔԱՐԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՕՐ-----	15
ՍԵՔՍ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԲՈՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐ-----	16
ՍԵՔՍ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՑԱՆՑԻ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ՏՐԱՄԱԴՐՎԵՑ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԿՈՂՄ ԻՐԱՎԱՊԱՇՏՊԱՆ ՀԿ-ԻՆ-----	17
ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՆԻԴԵՐԼԱՆԴՆԵՐԻ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄՊԱՆԻ ՀԵՏ-----	18
ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԵՑ «ԿԱՆԱՅՔ, ԽԱՂԱՂՈՒԹՅՈՒՆ և ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ» ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ ԼԳՔՏԻՔ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ-----	19

ՍԵՌԱԿԱՆ ԿՈՂՄՆՈՐՈՇՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՔՈՎ՝ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՅՔՈՒՄ ԵՆԹԱՐԿՎԵԼ Ե ԽՈՇՏԱՆԳՄԱՆ

2022թ.-ին «Իրավունքի կողմ» ԻՀԿ-ն էր դիմել Հ.Ա.-ն և հայտնել, որ 2021թ.-ին ՀՀ գինվորական դատախազության թիվ 1 կայազորի դատախազությունում հայտարարություն է տվել հանցագործության մասին, որի վերաբերյալ հարուցվել է քրեական գործ և 4 անձի մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 309.1-րդ հոդվածի 1-ին, 2-րդ մասի 4-րդ կետերով (խոշտանգում): Հ.Ա.-ն դիմելով «Իրավունքի կողմ» ԻՀԿ-ին՝ խնդրել էր ստանձնել իր՝ որպես տուժողի շահերի պաշտպանությունը:

Հ.Ա.-ն Կազմակերպությանը հայտնել է, որ 2020թ.-ին, երբ գտնվել է Արցախի Հանրապետությունում ՊԲ x գորամատում, ծառայության ընթացքում պարբերաբար ծեծի է ենթարկվել սպայական կազմի կողմից՝ իր սեռական կողմնորոշվածության պատճառով: Հանցագործության մասին հաղորդում ներկայացնելուց հետո հարուցվել է քրեական գործ և իրեն ճանաչել են որպես տուժող:

Ներկայումս քրեական գործը Արցախի Հանրապետությունից տեղափոխվել է ՀՀ քննչական կոմիտեի ՀԿԳ գլխավոր վարչության խոշտանգումների և պաշտոնատար անձանց կողմից բռնություն գործադրելով լիազորությունները չարաշահելու կամ անցնելու հանցագործությունների քննության վարչություն:

Սույն գործով հոկտեմբերի 5-ից՝ որպես տուժող Հ.Ա.-ի լիազոր ներկայացուցիչ է ներգրավվել «Իրավունքի կողմ» ԻՀԿ-ի փաստաբանը:

@osceorg
@ilgaeurope

ՖՈՏՈ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

«Մեր ընդգրկման տեսլականը» խորագրով լուսանկարչական ցուցահանդեսը, որը բաղկացած է ԼԳՏԻՔ անձանց 20 լուսանկարչական պաստառներից, որոնք լուսարանում են սոցիալական իրավունքներ (ամողջապահության իրավունք, բնակարան, սնունդ, կրթություն, սոցիալական ապահովություն, աշխատանք) ցուցադրվել է Հայաստանի մարզերի արվեստի տարբեր կենտրոններում, կորպորատիվ գրասենյակներում, հակասրճարաններում, մասնավոր ակումբներում և հյուրանոցներում, հասարակական վայրերում և այլն:

Հայաստանում Տրանս մարդիկ ամօրյա կյանքում բախվում են խնդիրների, քանի որ նրանց օրինական սեռը չի համընկնում իրենց գենդերային ինքնության հետ: Չարաշահող պահանջները և օրենսդրության բացակայությունը նշանակում են, որ Տրանս մարդիկ մնում են փաստաթղթերով, որոնք չեն համապատասխանում իրենց գենդերային ինքնությանը, ինչը դառնում է ոտնձգությունների, անհիմն կասկածների և նույնիսկ բռնության կրկնվող աղբյուր: ՀՀ արդարադատության նախարարությունը պետք է ապահովի, որ յուրաքանչյուր անձ ի վիճակի լինի փոխել սեռը պաշտոնական

Հասարակական տրանսպորտը մի բան է, որից պետք է օգտվեն բոլորը՝ անկախ ինքնությունից: Հանրային տրանսպորտից օգտվող յուրաքանչյուր ոք պետք է իրեն հանգիստ և ապահով զգա՝ հոգեպես և ֆիզիկապես, իր ճանապարհորդության ողջ ընթացքում: Ցավոք, հասարակական տրանսպորտում անապահով զգալը ԼԳՏԻՔ մարդկանց իրականությունն է: Պետությունն իր քաղաքացիներին պետք է առաջարկի ազատության, անվտանգության և արդարադատության տարածք՝ առանց խոչընդոտների կամ բացառությունների, որտեղ ապահովվում է մարդկանց ազատ տեղաշարժը՝ հանցագործությունների կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի հետ համատեղ:

ԼԳՏՏ զույգերը, ովքեր ընտրում են իրենց հավատարմությունը տոնել ամուսնանալով, պետք է ունենան միևնույն իրավունքները և պաշտպանության ըինչ հակառակ սեռի զույգերը, ինչը նրանց համար դուռ կբացի ֆինանսական պլանավորման նոր հնարավորությունների համար. միմյանց թողնել անսահմանափակ բենեֆիտներ, ապահովել միմյանց ապահովագրություն իրենց ամողջության ապահովագրության ծրագրի միջոցով, օգտվել գույքի սեփականատիրոջ գոյատևման նույն իրավունքներից:

Քաղաքացույթյան իրավունքը մարդու հիմնարար իրավունք է: Այն ենթադրում է յուրաքանչյուր անհատի քաղաքացիությունն ձեռք բերելու, փոխելու և պահպանելու իրավունքը՝ չնայած իր գենդերային ինքնությանը կամ սեռական կողմնորոշվածությանը: Ոչ մի LQFS անձի չի կարելի կամայականորեն զրկել իր քաղաքացիությունից, ինչպես նաև զրկել իր քաղաքացիությունը փոխելու իրավունքից:

Մերժել մարդուն ինքնարտահայտվելու իր իրավունքը, նշանակում է մերժել նրա գոյություն ունենալու իրավունքը: Ինքնարտահայտվելու իրավունքը ներառում է սեփական սեռական կողմնորոշվածությունն ու գենդերային ինքնությունն անարգելք արտահայտելը, ինչպես նաև սեռական կողմնորոշվածությանը կամ գենդերային ինքնությանը վերաբերող հարցերի վերաբերյալ տեղեկատվություն փնտրելու, ստանալու և տարածելու իրավունքը: Ինքնարտահայտման ազատությունը թույլ է տալիս մարդուն զգալ ավելի լավ, լիարժեք, դառնալ ավելի երջանիկ, ավելի ինքնավստահ և ամենակարևորը՝ ավելի մոտիվացված: Պետության պարտքն է պաշտպանել բոլորի իրավունքները՝ անկախ նրանից թե ում են սիրում կամ ինչպես են նույնականացվում:

Արվեստի գործերը բացահայտում են գենդերային ինքնությունների և մարդկային կապերի լայն շրջանակի բարդությունները. արտահայտումներ, որոնք կարող են կապել LQFS մարդկանց և համախոհներին այսօր վառ անցյալի և ներառական ապագայի հետ:

Չկա պաշտպանություն սեռական կողմնորոշման կամ գենդերային ինքնության հիման վրա խտրականությունից, որը կապահովի Հայաստանում ԼԳԲՏ անձանց ընտրական իրավունքը: Քվեարկությունը հասարակության մեջ մեր մասնակցության և մեր ձայնը լսելի դարձնելու կարևոր մասն է այն հարցերի շուրջ, որոնք վերաբերում են մեզ բոլորիս, և մենք ընտրելու իրավունք ունենք՝ անկախ գենդերային ինքնությունից: Պետությունները պետք է ստեղծեն և պահպանեն անվտանգ և նպաստավոր միջավայր, որը նպաստում է հասարակական գործերին մասնակցելու իրավունքի իրականացմանը:

ԼԳԲՏ անձանց ահաբեկումը, վերջիններիս նկատմամբ ոտնձգությունը և նրանց բացառումը կրթական հաստատություններում, որոնք հաճախ պայմանավորված են գենդերային դերերի վերաբերյալ խորը մշակութային համոզմունքներով պայմանավորված խարանով և նախապաշարմունքներով, մեծ խնդիր է, որին բախվում են ԼԳԲՏ մարդկանց զգալի մասը Հայաստանում:

Յուրաքանչյուր ոք ունի իր գենդերը արտահայտելու իրավունք, և անօրինական է մարդկանց հետապնդելը կամ նրանց հետ այլ կերպ վարվելը՝ իրենց ինքնության կամ կողմնորոշվածության պատճառով: Պետությունը պետք է ապահովի ներառական և հավասար դրակյալ կրթություն և նպաստի բոլորի համար ուսուցման հնարավորությունների ստեղծմանը:

ԼԳԲՏ անձանց հաճախ արգելվում է օգտվել հիմնական ծառայություններից, ինչպիսիք են ոչ ֆորմալ կրթական ծրագրերը: Մենք պետք է խրախուսենք զարգացման ոչ խտրական և ներառական մոտեցում, որը երաշխավորում է, որ բոլոր մարդիկ, ներառյալ նրանք, ովքեր բախվում են խտրականության, խարանի, բացառման, ունեն սահմանափակ հասանելիություն երկրի նպաստներին, իրավական պաշտպանությանը կամ սոցիալական մասնակցությանը, լիովին ներառված կլինեն և կկարողանան մասնակցել զարգացման գործընթացներին և օգուտ քաղել դրանցից:

ԼԳԲՏ անձանց իրավունքների պաշտպանները պարբերաբար հարձակման են ենթարկվում, կամայականորեն ձերբակալվում և կալանավորվում են ցույցերի ժամանակ, նրանց տներն ու գրասենյակները հաճախ ներխուժում են և նրանք ինտենսիվ զրպարտչական արշավների առարկա են դարձել: Հայաստանը պետք է համապատասխան միջոցներ ձեռնարկի երաշխավորելու, որ ինքնարտահայտման իրավունքը կարող է արդյունավետորեն կիրառվել՝ առանց սեռական կողմնորոշվածության կամ գենդերային ինքնության հիման վրա խտրականության: Իրավապահ մարմինները պետք է համապատասխան միջոցներ ձեռնարկեն՝ պաշտպանելու ԼԳԲՏ անձանց մարդու իրավունքների օգտին խաղաղ ցույցերի մասնակիցներին, իրենց խոսքի ազատության և խաղաղ հավաքների իրավունքի արդյունավետ իրացումը ապօրինաբար խաթարելու կամ խոչընդոտելու ցանկացած փորձից:

Ծառ ԼԳԲՏ անհատներ դժվարանում են օգտվել հիմնական ծառայություններից, որտեղ նրանք իրենց ներառված և ընդունված չեն զգա: Համայնքին հաճախ մերժում են սպասարկել իրենց ով լինելու պատճառով: Մենք պետք է ձգտենք ստեղծել ապահով և ներառական միջավայր ԼԳԲՏ մարդկանց համար, որը պահանջում է նրանց որպես հասարակության մաս ընդունելու և յուրաքանչյուր ԼԳԲՏ անձին որպես եզակի անհատի վերաբերվելու համակցում

Freedom of thought, conscience and religion or belief is the cornerstone of the international human rights framework, and the right to freedom of religion or belief of all human beings during their life course, including that of LGBT persons, must be recognized. Religious authorities have a responsibility to ensure that religion and tradition are not utilized to promote discrimination of persons based on their sexual orientation and gender identity

Յուրաքանչյուր ոք ունի բժշկական առողջապահությունից և բժշկական ծառայություններից օգտվելու իրավունք: Առողջապահության հասանելիության խթանումը և ԼԳՏՄ մարդկանց առողջության բարելավմանն ուղղված ջանքերի ընդլայնումը անհրաժեշտ է ԼԳՏՄ մարդկանց երկար և առողջ կյանքն ապահովելու համար:

Աշխատավայրում խտրականությունը ամենատարածված երևույթներից մեկն է, որին բախվում են ԼԳՏՄ մարդիկ՝ չնայած գործող բազմաթիվ օրենքներին և քաղաքականություններին, որոնք վերաբերում են համայնքի կյանքին և բարեկեցությանը: ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունը, ինչպես նաև Առողջապահական աշխատանքի տեսչությունը պետք է բավարար ուշադրություն դարձնեն խնդրին, աշխատեն գործատուների հետ սեմինարների և դասընթացների միջոցով՝ բացատրելու խտրականության արգելքը աշխատանքի ընդունելիս կամ աշխատելիս:

ԼԳՏՄ անձանց նկատմամբ բռնությունը հանրային առողջության լուրջ խնդիր է հայաստանում: Նրանք, ովքեր վերապրում են բռնությունը, սովորաբար մտում են մշտական ֆիզիկական և էմոցիոնալ սպիներով: ԼԳՏՄ համայնքի մաս կազմող վերապրածները նաև հաճախ բախվում են անվտանգության և ծառայությունների հասանելիության զգալի խոչընդոտների, ինչպիսիք են ոստիկանների կողմից ոտնձգությունները, նրանց ինքնությունը հանարայնացնելը, ծառայություններ մատուցողների կողմից խտրականությունը և մշակութային րեսպոնսիվ ծառայությունների բացակայությունը, որը կարող է հանգեցնել վերափոխման գաղափարի: ԼԳՏՄ անձինք որպես հասարակության անդամ ունեն անվտանգության իրավունք, և պետությունը պետք է իր վրա վերցնի դա ապահովելու պատասխանատվությունը:

Թեև ԼԳՖՏ ընտանիքներն ունեն յուրահատուկ առանձնահատկություններ, ինչպես բոլոր ընտանիքները, նրանք կառուցված են փոխադարձ աջակցության, նվիրվածության և սիրո հարաբերությունների վրա: ԼԳՖՏ ընտանիքներում մեծացած երեխաների իրավունքների հարցը պետք է կազմի ավանդական ամուսնությունից դուրս սիրո և հոգատարության վրա հիմնված հարաբերություններում մեծացած երեխաների մասին ավելի լայն երկխոսության մի մասը:

ԼԳՖՏ զույգերը հաճախ բախվում են իրենց ընտանիքների ընդլայնման խոչընդոտների և պայքարում են որդեգրման հավասար իրավունքների համար: Որդեգրումը կարող է հիանալի միջոց լինել ԼԳՖՏ անձանց կամ միասեռ զույգերի համար՝ իրականացնելու ծնող լինելու իրենց երազանքները: Բացի այդ, ապացուցված է, որ այն ունի ինչպես անձնական, այնպես էլ տնտեսական օգուտներ:

Տարիների ընթացքում գաղտնիության իրավունքը խախտող օրենքները, գործելակերպերը և նորմերը կիրառվել են ԼԳՖՏ անձանց ճնշելու համար՝ խարանելով անհատներին՝ ելնելով նրանց սեռական կողմնորոշվածությունից և գենդերային ինքնությունից: ԼԳՖՏ իրավունքները մեծապես կապված են գաղտնիության հետ: Այսպիսով, պետությունը պետք է ապահովի, որ անձնական տվյալների օգտագործումը նպաստի ԼԳՖՏ համայնքի օգուտներին և ապահովի հանրային առողջության և անհատի գաղտնիության միջև հավասարակշռությունը:

ՏՐԱՆՏՆՈՒԲԻԱՅԻՆ և ՀՈՄՈՖՈՒԲԻԱՅԻՆ ՉՈՐ ԴԱՐՁԱԾ ՏՐԱՆՍ ԱՆՁԱՆՑ ՀԻՇԱՏԱԿԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐ

Նոյեմբերի 20-ը տրանսֆորբիային և հոմոֆորբիային զոհ դարձած տրանս անձանց հիշատակի միջազգային օրն է. այս օրը մենք՝ տրանս անձանց իրավունքների համար պայքարող ակտիվիստներս, փորձում ենք հասարակության ուշադրությունը հրավիրել համայնքի անդամների նկատմամբ խտրականության, բռնության, ստեղծության խոսքի, անարդարության վրա:

Ի տարբերություն շատ այլ երկրների, Հայաստանը չունի առանձին վիճակագրական տվյալներ տրանս անձանց նկատմամբ ստեղծության խոսքի, ստեղծության հիմքով հանցագործությունների և խտրականության դեպքերի վերաբերյալ և հատուկ միջոցներ չի ձեռնարկում դրանց լուծման համար: Ցավոք, ՀՀ իրավապահ մարմինները տեղեկություններ չեն հավաքում տրանսֆորբիայի շարժառիթով կատարված հանցագործությունների մասին, որը կնպաստեր համայնքի անդամների անվտանգությանն ու բարեկեցությանը: Ուստի մենք՝ որպես համայնքահեն կազմակերպություն, 2016 թվականից սկսած հավաքագրում ենք տրանս անձանց նկատմամբ ստեղծության հիմքով հանցագործությունների, բռնության և խտրականության դեպքերը՝ դրանց մասին բարձրաձայնելով ազգային և միջազգային հարթակներում՝ հույս ունենալով, որ Հայաստանը կստանձնի տրանս անձանց պաշտպանելու և նրանց համար ապահով միջավայր ու կենսապայմաններ ստեղծելու իր պարտավորությունը:

Հարկ է նշել, որ վերջին ամիսների ընթացքում «Իրավունքի կողմ» իրավապաշտպան ՀԿ-ն աշխատում է արտակարգ իրավիճակում փորձելով արձագանքել տրանսգենդեր անձանց նկատմամբ բռնության, խտրականության, ստեղծության խոսքի և ստեղծության հիմքով հանցագործությունների կտրուկ աճին, անելով հնարավոր ամեն ինչ տրանս համայնքի անվտանգությունն ու բարօրությունն ապահովելու համար:

2022 թվականի հունվարից նոյեմբերն ընկած ժամանակահատվածում մենք հավաքագրել ենք տրանսգենդեր անձանց հանդեպ կատարված ստեղծության հիմքով հանցագործությունների 94 դեպք, այդ թվում՝ ֆիզիկական և հոգեբանական բռնություն, գույքի ոչնչացում, բռնաբարություն, շորթում, կողոպուտ, անձնական տվյալների հրապարակում և առևանգում. դեպքեր կատարվել են ինչպես տրանսգենդեր անձանց ընտանիքի անդամների, (գործ)ընկերների, այնպես էլ հանրային պաշտոնյաների կողմից:

2022 թվականի նոյեմբերի 18-ի դրությամբ՝ «Իրավունքի կողմ» իրավապաշտպան հասարակական կազմակերպության կողմից ընդհանուր առմամբ վարվում է թվով 21 գործ. գործերից 2-ը գտնվում են ՄԻԵԴ-ում, 5-ը՝ դատական, իսկ 14-ը՝ նախաքննության փուլերում:

Հաշվի առնելով կազմակերպությանը ներկայացվող դեպքերի թվի աճը և գործերի ընթացքը՝ գտնում ենք, որ Հայաստանում տրանսգենդեր անձանց իրավունքների պաշտպանությունը պետք է լինի ինչպես ԼԳԲՏԻԶ+ անձանց, այնպես էլ մարդու իրավունքներով զբաղվող քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցչների ուշադրության կենտրոնում:

● Հիմք ընդունելով Հայաստանում տրանսգենդեր անձանց հանդեպ տիրող ներկա իրավիճակը, «Իրավունքի կողմ» իրավապաշտպան ՀԿ-ն կոչ է անում՝

● ՀՀ ոստիկանությանը, դատախազությանը, մարդու իրավունքների պաշտպանին և պատկան մարմիններին ապահովել Տրանս անձանց անվտանգությունը և ՀՀ սահմանադրությամբ նրանց տրված բոլոր իրավունքները՝ վարելով իրավախատումների փաստագրումը և ձեռնարկելով համապատասխան քայլեր՝ տրանսգենդեր անձանց նկատմամբ կատարված ստեղծության հիմքով հանցագործություններն ու խտրականության դեպքերը կանխելու համար:

Տեղական իրավապաշտպան կազմակերպություններին, դիվանագիտական ներկայացուցիչներին և ֆինանսավորող կազմակերպություններին ընդգրկել տրանս անձանց խնդիրներն իրենց օրակարգում, բարձրաձայնել համակարգային խնդիրների և իրավախատումների մասին և համագործակցել տրանս համայնքի անդամների հետ համընդհանուր արդարության հաստատման համար:

«Իրավունքի կողմ» իրավապաշտպան ՀԿ-ն վերահաստատում է հանուն հավասարության իր որդեգրած արժեքները: Այսօր, հենց այս պահին մենք կարող ենք և պարտավոր ենք անել ավելին, որ տրանսգենդեր անձինք լինեն ապահով, կարողանան կրթություն ստանալ, աշխատանք գտնել, օգտվել առողջապահական ծառայություններից, ներառվեն որոշումների կայացման գործընթացներում, անվտանգ և արժանապատիվ կյանք վարեն:

ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԵՑ «ԳՐԱԳԵՏ ԶԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ և ԱՌՑԱՆՑ ԱԿՏԻՎԻԶՄ» ԹԵՄԱՅՈՎ ԴԱՍԸՆԹԱՑԸ ՏՐԱՆՍԳԵՆԴԵՐ ԱԿՏԻՎԻՍՏՆԵՐԻ ԶԱՄԱՐ

Իրավունքի կողմ իրավապաշտպան հասարակական կազմակերպությունը Փինք իրավապաշտպան հասարակական կազմակերպության ֆինանսական աջակցությամբ սույն թվականի օգոստոսի 1-ից 5-ն իրականացրեց «Գրագետ հաղորդակցություն և առցանց ակտիվիզմ» թեմայով դասընթաց տրանսգենդեր ակտիվիստների համար: Դասընթացի նպատակն էր բարձրացնել տրանսգենդեր անձանց սոցիալական ներգրավվածության մակարդակը Հայաստանի Հանրապետությունում՝ պայքարելով գենդերային նորմերի և կարծրատիպերի դեմ:

Հիսգօրյա տնողոթյամբ արտագնա դասընթացի շրջանակներում ընտրված 18 տրանսգենդեր անձինք ձեռք բերեցին նոր գիտելիքներ հաղորդակցության, թվային ակտիվիզմի, մեդիագրագիտության, կիբերանվտանգության, մոբայլ ակտիվիզմի, տվյալների հետ աշխատանքի և մարդու իրավունքների պաշտպանության մեխանիզմների վերաբերյալ: Մասնակիցներն անհատապես աշխատեցին փորձագետների հետ՝ խորհրդատվություն ստանալով համայնքի նկատմամբ սոցիալական մեդիայում բռնություն հրահրող կոչերը և ատելության խոսքը նվազեցնելու վերաբերյալ, ներկաների հետ կիսվեցին իրենց նոր գաղափարներով և գործնական աշխատանքների ընթացքում մշակեցին տեղեկատվական նյութեր՝ տրանս անձանց դրական իմիջի և հանդուրժողականության մթնոլորտի խթանման համար:

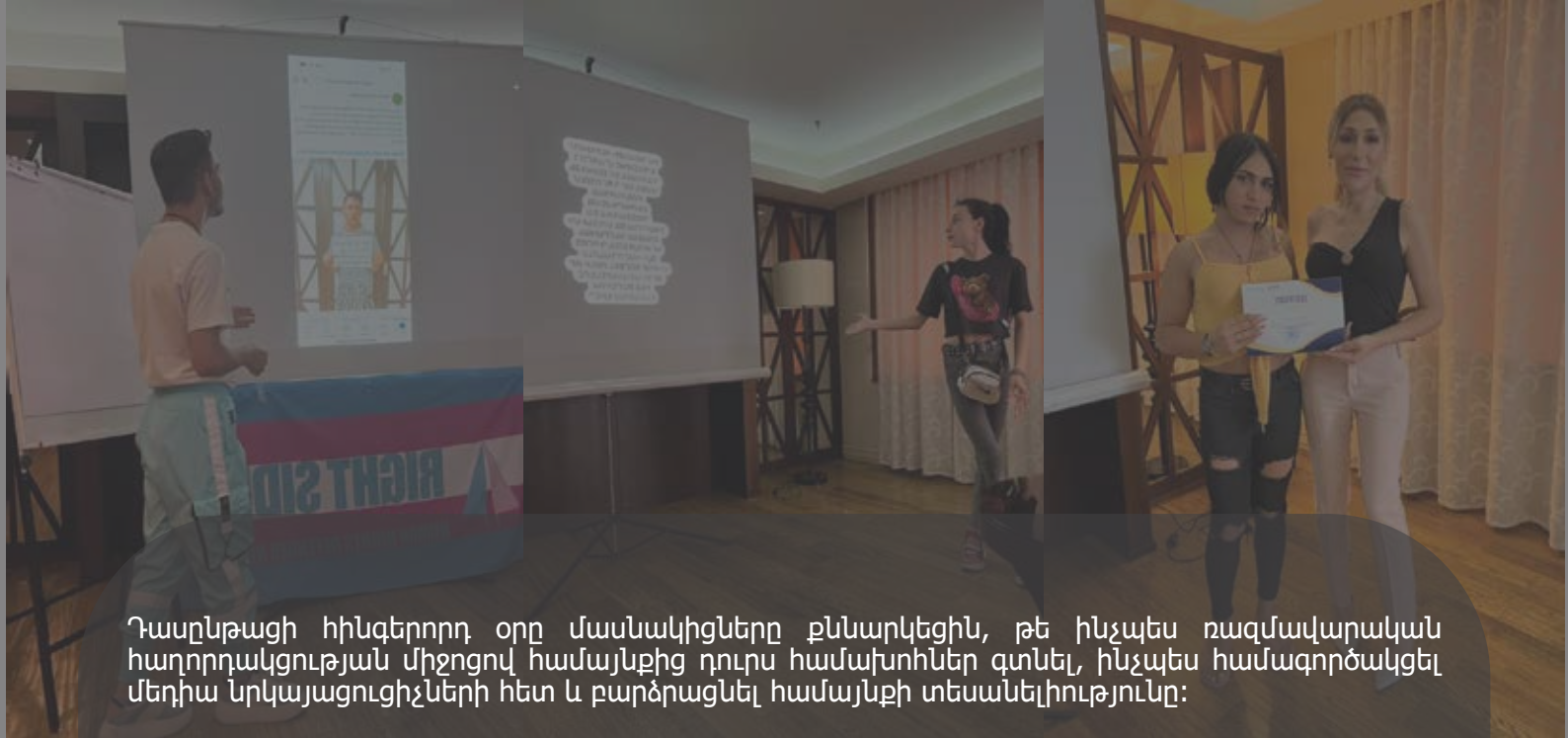
Դասընթացը մեկնարկեց իրավունքի կողմ իրավապաշտպան ՅԿ-ի հիմնադիր նախագահ, տրանսգենդեր ակտիվիստ Լիլիթ Մարտիրոսյանը: Նա հանդես եկավ բացման խոսքով՝ կարևորելով և ողջունելով վերջին տարիների ընթացքում տրանսգենդեր անձանց ներգրավվածությունը ակտիվիզմի մեջ, շնորհակալություն հայտնեց բոլոր այն ակտիվիստներին, որոնք առաջնագծում պայքարում են հանուն մարդու իրավունքների, ազատությունների և ընդհանուր արժեքների՝ ճանապարհ հարթելով ՏՐԱՆՍ ԼԳԲԹ անձանց համար, որոնք շարունակում են ճնշված մնալ հայ հասարակության և ընտանիքի անդամների կողմից և հաճախ ստիպված են թաքցնել իրենց գենդերային ինքնությունն ու սեռական կողմնորոշվածությունը:

Դասընթացի առաջին օրը մասնակիցները սովորեցին ինչպես գրագետ կերպով ղեկավարել սոցիալական էջերը և օգտագործել սոցիալական մեդիան՝ հնարավորինս օգուտ քաղելով դրանից: Խմբային քննարկումների և աշխատանքների արդյունքում մասնակիցները մշակեցին տարբեր բովանդակությամբ նյութեր՝ իրենց սոցիալակ էջերում տարածելու համար:

Ճարունակելով քննարկումները՝ երկրորդ օրվա ընթացքում մասնակիցները ձեռք բերեցին նոր գիտելիքներ ակտիվիզմի ընթացքում գրագետ խոսքի և էթիկայի կանոնների վերաբերյալ, տեղեկացան, թե ինչպես և ինչ թեմաներով է անհրաժեշտ խոսել լսարանի հետ՝ նվազեցնելու ատելության խոսքը սոցիալական մեդիայում: Դասընթացավարի ուղղորդմամբ մասնակիցները կատարեցին սոցիալական հարթակների ուսումնասիրություն, այնուհետև ներկայացրին իրենց կատարած աշխատանքները:

Դասընթացի երրորդ օրը նվիրված էր կիբերանվտանգությանը և տվյալների պաշտպանությանը, ակտիվիստների ինքնախնամքին, ֆիզիկական և հոգեկան անվտանգությանը: Տարբեր քննարկումների ընթացքում մասնակիցները բարձրաձայնեցին անձնական տվյալների հրապարակման հետևանքների մասին և հատուկ քայլեր մշակեցին ակտիվիստական գործունեություն իրականացնելիս նմանատիպ ռեպերը կանխելու համար:

Չորրորդ օրվա ընթացքում մասնակիցները ձեռք բերեցին գիտելիքներ հիմնարար իրավունքների և դրանց պաշտպանության մեխանիզմների վերաբերյալ, տեղեկացան հաջողված հանրային արշավների մի շարք օրինակների մասին և սկսեցին աշխատել տրանս անձանց դրական իմիջի խթանման ուղղությամբ:

Դասընթացի հիմնադրույթը, օրը մասնակիցները քննարկեցին, թե ինչպես ռազմավարական հաղորդակցության միջոցով համայնքից դուրս համախոհներ գտնել, ինչպես համագործակցել մեդիա նրկայացուցիչների հետ և բարձրացնել համայնքի տեսանելիությունը:

Դասընթացի ավարտին ակտիվիստները մշակեցին ռազմավարական հաղորդակցության պլան, որն էլ կօգտագործեն իրենց ակտիվիստական գործունեության ընթացքում:

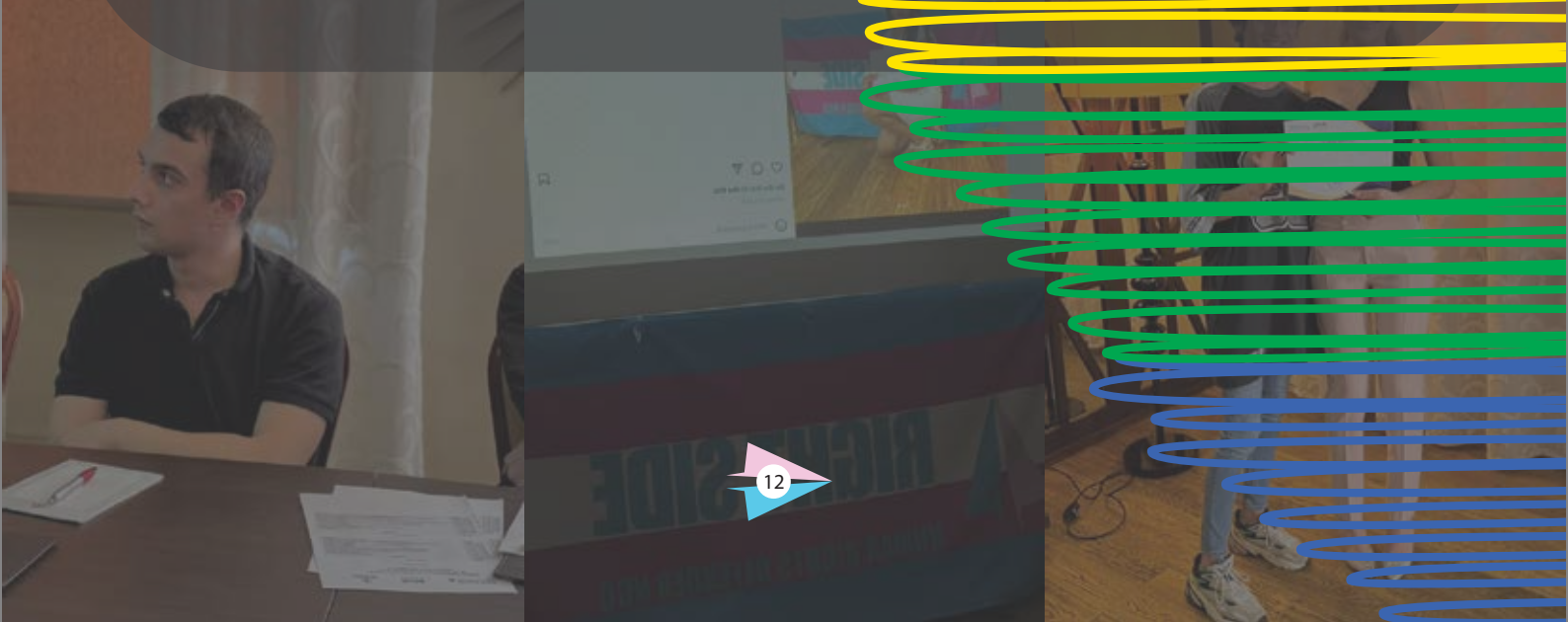
Մասնակիցները շնորհակալություն հայտնեցին իրենց ընձեռված հնարավորության համար և առաջարկեցին, որ նմանատիպ միջոցառումները հաճախակի կազմակերպվեն: Լիլիթ Մարտիրոսյանը հանդես եկավ փակման խոսքով, հանձնեց վկայականներ բոլոր մասնակիցներին և շնորհակալություն հայտնեց ակտիվ մասնակցության համար: Նա հավելեց, որ Իրավունքի կողմ ՅԿ-ն, լինելով առաջին Տրանս կազմակերպությունը ՀՀ-ում և Կովկասում, ջանք ու եռանդ չի խանայելու ի շահ Տրանս անձանց ծրագրեր իրականացնելու համար, որպեսզի համայնքի անդամներն ապրեն անվտանգ և բարեկեցիկ կյանքով: Լիլիթ Մարտիրոսյանը նաև խոստացավ, որ գեղեցիկ հավասարության վերաբերյալ ՅԿ գործունեությունը կկրի շարունակական բնույթ, որպեսզի հասարակության շրջանում փոխվեն Տրանս անձանց մասին կարծիքները և կարծրատիպային մոտեցումները:

Մասնակիցներից մի քանիսը կիսվել են դասընթացի վերաբերյալ իրենց կարծիքներով և զգացողություններով:

«Այս սեմինարը տարբերվում էր մնացածից նրանով, որ թեմաները մեզ շատ հոգեհարազատ էին, բայց միաժամանակ տարբեր էին ու բազմազան: Ամեն օր ստանում էի նոր գիտելիքներ, որոնք կօգնեն ինձ հետագայում նվազեցնել ատելությունը մեր նկատմամբ»:

«Կցանկանալի այսպիսի հանդիպումները շատ լինեին, միասին ավելի արդյունավետ լուծումներ ենք գտնում»:

«Երկրորդ անգամ եմ մասնակցում ձեր կողմից կազմակերպած դասընթացին և երկրորդ անգամ եմ ուզում ասել, որ զարմացած եմ. դուք ինձ նոր և տարբերվող գիտելիքներ եք տալիս»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳԼՈՒԲԱԼ ՀԻՄՆԱԴԻՐԱՄԻ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՀԱՄԱՆԵԼԻՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԵՔԱ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Հետազոտության արդյունքները հստակ ցույց են տալիս, որ Հայաստանում Գլոբալ ֆոնդի ծրագրերի հասանելիության հարցում սեքս աշխատողները բախվում են էական դժվարությունների: Խորհրդատվության մասնակիցների տեղեկացվածության ցածր մակարդակը և առողջապահական ծրագրերից իրենց կախվածությունը խոսում են վերջիններիս սոցիալ-տնտեսական և սոցիալ ինտեգրացվածության ցածր կարգավիճակի մասին: Բացի այդ, սեռական աշխատողների շրջանում եկամուտների անկայունության բարձր մակարդակը, նրանց անտեսանելի կյանքը հասարակության մեջ հաճախ բերում է մարգինալության, ինչը նպաստում է առողջապահական տարբեր ծրագրերից նրանց դուրս մնալուն: Մեքս աշխատողներն իրենց աշխատանքի բնույթով, ավելի հավանական է, որ կարող են մեկուսանալ հասարակությունից, և հասարակությունից առանձնացման սահմանները՝ իրենց հնարավորությունն է ձեռք բերելու միջոցներ՝ իրենց առողջության ու բարեկեցության հասանելիության համար:

**ՄԻԱՎԻ/ՁԻԱՀ-Ի
ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ**

Դեկտեմբերի 1

Ամեն տարի դեկտեմբերի 17-ը նշվում է որպես սեքս աշխատողների դեմ բռնության պայքարի միջազգային օր: Օրվա նպատակն է՝ բարձրաձայնել սեքսի աշխատողների նկատմամբ ատելության խոսքի, ատելության հիմքով հանցագործությունների, խարանի ու խտրականության մասին, կանխարգելելու դրանք, և բարձրացնել իրազեկվածության աստիճանը սեքս աշխատանքի մասին: Իր գործունեության յոթ տարիների ընթացքում «Իրավունքի կողմ» իրավապաշտպան ՀԿ-ն բազմիցս բարձրաձայնել է սեքսի աշխատողների նկատմամբ խարանի, խտրականության և ատելության հիմքով հանցագործությունների մասին, հատկապես տրանսգենդեր սեքս աշխատողների նկատմամբ՝ իրավական աջակցություն ցուցաբերելով սեքս աշխատողներին, քանի որ նրանք ենթարկվել և ենթարկվում են բռնության տարբեր ձևերի, և նրանց իրավունքները ոտնահարվում են ամեն օր:

**ՍԵՔՍ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՍԲ
ԲՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՊԱՅԲԱՐԻ
ՄԻՁԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐ**

Սեքս աշխատողների իրավունքների պաշտպանության կազմակերպությունների ցանցի աշխատակիցների կողմից տեխնիկական աջակցություն տրամադրվեց Իրավունքի կողմ իրավապաշտպան ՀԿ-ին

Մույն թվականի դեկտեմբերի 5-8-ը Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայում և Կենտրոնական Ասիայում Սեքս աշխատողների իրավունքների պաշտպանության կազմակերպությունների ցանցի (SWAN) թիմի կողմից Իրավունքի կողմ իրավապաշտպան ՀԿ-ի համայնքային կենտրոնում իրականացվեց աշխատաժողով՝ Իրավունքի կողմ ԻՀԿ-ի աշխատակազմին հզորացնելու և ադվոկացիոն գիտելիքներով փոխանակվելու համար:

Հանդիպման նպատակն էր աջակցել կազմակերպությանը սեքս աշխատողների սոցիալական իրավունքների պաշտպանության խթանման և առաջնորդական հմտությունների զարգացման հարցում՝ իրականացնելով հանդիպումների շարք ինչպես կազմակերպության աշխատակազմի, այնպես էլ սեքս աշխատողների իրավունքների համար պայքարող այլ ՀԿ ներկայացուցիչների, ակտիվիստների և համայնքի անդամների հետ:

Կազմակերպությունը Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայում և Կենտրոնական Ասիայում Սեքս աշխատողների իրավունքների պաշտպանության կազմակերպությունների ցանցի աջակցությամբ 2023-2024 թթ. ընթացքում իրականացնելու է շահերի պաշտպանության ծրագիր՝ իրականացնելով հետազոտություն սեքս աշխատող համայնքի սոցիալական պաշտպանվածության, սեռական և վերարտադրողական առողջության և իրավունքի հասանելիության վերաբերյալ և նախաձեռնելու է ադվոկացիոն գործողություններ:

Հարկ է նշել, որ Կազմակերպությունը, շուրջ երեք տարի հանդիսանալով SWAN-ի անդամ, իրականացրել է և շարունակում է իրականացնել մի շարք ծրագրեր, որոնք ուղղված են սեքս աշխատողների իրավունքների պաշտպանությանը, բարեկեցությանը, անվտանգությանը, առողջության պահպանմանը և այլն:

ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՆԻԴԵՐԼԱՆԴՆԵՐԻ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԴԵՍՊԱՆԻ ՀԵՏ

Երեկ հարգարժան դեսպան Նիկո Սխերմերսը աշխատում էր Իրավունքի կողմ ԻՀԿ-ի Տրանս ԼԳԲԻՔ համայնքային կենտրոնում: Նա հանդիպեց համայնքի ներկայացուցիչներին, զրուցեց նրանց հետ, լսեց ԼԳԲՏԻՔ անձանց խնդիրները, առկա մարտահրավերները: Համայնքի ներկայացուցիչները ոգևորված էին իրենց օրը դեսպանի հետ անցկացնելու հնարավորությունից:

ԻՐԱՎԱՆԱՑՎԵՑ «ԿԱՆԱՅՔ, ԽԱՂԱՂՈՒԹՅՈՒՆ և ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ» ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ ԼԳԲՏԻՔ ԱՈՒԱԶՆՈՐԴՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

«Իրավունքի կողմ» իրավապաշտպան հասարակական կազմակերպությունը Մեծ Բրիտանիայի և Հյուսիսային Իռլանդիայի Միացյալ Թագավորության կառավարության ֆինանսական աջակցությամբ «Պատերազմի և խաղաղության լուսաբանման ինստիտուտի» կողմից տրամադրված ենթադրամաշնորհի միջոցով իրականացրեց ակադեմիա ԼԳԲՏԻՔ ակտիվիստների համար, որի նպատակն էր խթանել քաղհասարակության ջանքերը՝ բարձրացնելու Հայաստանում թերներկայացված համայնքների մասնակցությունը ԿԽԱ օրակարգի առաջ մղման և իրականացման մեջ:

7 օր տևողությամբ ակադեմիայի շրջանակներում 18 ՏՐԱՆՍ ԼԳԲԻՔ անձինք հնարավորություն ստացան նոր գիտելիքներ ձեռք բերել Կանայք, խաղաղություն և անվտանգություն (ԿԽԱ) օրակարգի, ԿԽԱ օրակարգին վերաբերող ՄԱԿ-ի անվտանգության խորհրդի բանաձևերի (1325, 1820, 2250, 2122...), ինչպես նաև կանանց և մարդու իրավունքներին վերաբերող այլ միջազգային բանաձևերի, հակամարտության վերափոխման, խաղաղաշինության ուղիների, ինչպես նաև գործիքների վերաբերյալ, որոնք կնպաստեն ԼԳԲՏԻՔ անձանց ներառվածությանը խաղաղ հասարակության ստեղծման ջանքերում և խաղաղաշինական գործընթացներում գենդերային ու սեռական փոքրամասնությունների ներառվածության վերաբերյալ ջատագովմանը: Մասնակիցները սովորեցին իրենց գիտելիքներն ու ջատագովման գործիքները օգտագործել պետական և միջազգային հանրությանը ԼԳԲՏԻՔ համայնքի խնդիրներն ու մարտահարավերները ներկայացնելու համար, ինչպես նաև խթանել ԿԽԱ օրակարգում գենդերային և սեռական փոքրամասնությունների ներառվածությունը:

Ակադեմիայի առաջին օրը դասընթաց իրականացրեցին Ֆեմ Գրադարանի համահիմնադիր Արփի Բալյանը և Իրավունքի կողմ ԻՀԿ՝ նախագահ Լիլիթ Մարտիրոսյանը:

Լ. Մարտիրոսյանը հանդես եկավ բացման խոսքով, ակադեմիայի մասնակիցներին ներկայացրեց ընդհանուր ծրագիրը, ակադեմիայի նպատակը, հետագա գործողություններն ու անելիքները: Նա խոսեց ՀՀ զինված ուժերում ԳԲՏԻՔ անձանց խնդիրներից, առկա օրենսդրական բացերից և անելիքներից:

Գործնական աշխատանքների միջոցով մասնակիցները քարտեզագրեցին ՀՀ զինված ուժերում առկա խնդիրները և ներկայացրին, թե ինչ խնդիրների և վտանգների են բախվել պատերազմական օրերին:

Օրվա երկրորդ կեսին դասընթացը շարունակեց Արփի Բալյանը՝ խոսելով կոնֆլիկտի առաջացման փուլերից, մակարդակներից և տեսակներից, նկարագրեց, թե ինչ տեսակի խոչընդոտներ և մարտահրավերներ կան, երբ կանայք են ներգրավված խաղաղաշինական գործընթացներում:

Շարունակելով դասընթացը՝ Ա. Բալյանը մասնակիցներին ներկայացրեց 2017 թվականանին իրաանացված քվիր ֆեմինիստական հակամիլիտարիստական նախագիծը,

որը կոչվում էր «Ես խոսում եմ քեզ հետ, դու ինձ չես լսում», մասնակիցներին ներկայացումից կադրեր և մենախոսություններ ցուցադրեց, ինչը բազմաթիվ հարցեր առաջացրեց և քննարկումների տեղի տվեց:

Ակադեմիայի երկրորդ օրը որպես դասընթացավար հրավիրվել էր «Կանանց օրակարգ» ՀԿ համահիմնադիր Լիդա Մինասյանը, ով օրվա առաջին մասում խոսեց հետևյալ թեմաներից.

ՄԱԿ-ի դերը խաղաղաշինության գործում:

Ինչ է ՄԱԿ-ի անվտանգության խորհուրդը:

Ինչ է ԿԽԱ օրակարգը:

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի (ԱԽ) 1325 բանաձևի ընդունումը:

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի (ԱԽ) հարակից բանաձևերը:

Թեմաները ամբողջովին նոր էին և մասնակիցների մոտ բազմաթիվ հարցեր էին առաջացրել, քննարկումների միջոցով Լիդան տվեց սպառիչ պատասխաններ:

Շարունակելով դասընթացը՝ Լիդան խոսեց մարդկային անվտանգության, ԿԽԱ օրակարգի շրջանակներում շահերի պաշտպանության գործիքների և ԿԽԱ օրակարգի տեղայնացման ու իրականացման մասին:

Լ. Մարտիրոսյանն ամփոփեց դասընթացը՝ խոսելով ԼԳԲՏԻՔ անձանց կարիքները ԿԽԱ օրակարգում ներառելու ուղիների մասին:

Ակադեմիայի երրորդ օրը Լ. Մարտիրոսյանը կատարեց նախորդ երկու օրերի ամփոփում և գնահատում, այնուհետև, մասնակիցներին բաժանելով խմբերի, հանձնարարեց քարտեզագրել ՀՀ զինված ուժերում և զինկոմիսարիատներում առկա ԳԲՏԻՔ անձանց խնդիրները և մարտահրավերները: Խմբային աշխատանքներից հետո մասնակիցները ներկայացրին կատարած աշխատանքները՝ դուրս հանելով բոլոր առկա խնդիրները և հանդես գալով լուծման տարբերակներով: Քննարկվեց, թե հետագայում ինչ կոնկրետ քայլեր և աշխատանքներ են անհրաժեշտ ձեռնարկել՝ նվազեցնելու խարանք, խտրականությունը, բռնությունը և տարատեսակ խոշտանգումները զինված ուժերի, զինկոմիսարիատների աշխատակիցների կողմից:

Օրվա երկրորդ մասում մարդու «Կանանց ռեսուրսային կենտրոն» հասարակական կազմակերպության հիմնադիր և համանախագահ Լարա Ահարոնեանը մասնակիցների հետ ծանոթացումից հետո անդրադարձավ մի շարք թեմաների, ինչպիսիք են 1325 բանաձևը որպես գործիք, բանաձևի շուրջ Հայաստանում արված աշխատանքները և արդյունքները:

Դասընթացավարը խոսեց կանանց դերից, հայրիշխանությունից և ֆեմինիզմից, որը մասնակիցների մոտ առաջացրեց հարցերի տեղատարափ, քանի որ թեմաները շատ հետաքրքիր էին և նոր, դասընթացավարի տված գիտելիքներից հետո մասնակիցները նշեցին, որ մինչև այդ այլ գիտելիքներ և պատկերացումներ են ունեցել կանանց դերի և ֆեմինիզմի մասին: Լարա Ահարոնեանը պատասխանեց մասնակիցների բոլոր հարցերին և խոստացավ, որ նման քննարկումները շարունակական բնույթ կկրեն:

Ակադեմիայի չորրորդ օրը մասնակիցները շարունակեցին խմբային աշխատանքները՝ հավաքագրելով և ներկայացնելով բոլոր այն դեպքերը, որոնք վերաբերում էին համայնքի անդամների նկատմամբ խարանին և խտրականությանը:

Ակադեմիայի չորրորդ օրվա հյուրն էր Պատերազմի և խաղաղության լուսաբանման ինստիտուտի «Ուժեղացնելով արևելյան հարևանության տոկոսությունը; ծրագրի հայաստանյան բաղադրիչի համակարգող Քնարիկ Մկրտչյանը: Ծանոթացումից հետո Քնարիկը պատմեց ծրագրի և գործողությունների մասին, պատասխանեց մասնակիցներին հուզող հարցերին, այնուհետև խոսեց 1325 բանաձևից, ադվոկացիոն գործողություններից:

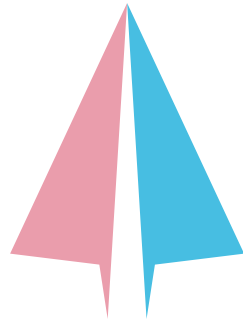
Քնարիկը մասնակիցների հետ կատարեց խմբային աշխատանքներ՝ վերանայելով ԼԳԲՏԻՔ անձանց խնդիրները և քննարկելով ազգային գործողությունների ծրագրի բացերը: Քննարկումից հետո մասնակիցները հանդես եկան նոր առաջարկություններով և կիսվեցին իրենց փորձով:

Ակադեմիայի հինգերորդ և վեցերորդ օրը «Իրավունքի կողմ» ԻՀԿ-փաստաբաններ Սոնա Հարությունյանը և Արթուր Մարգարյանը խոսեցին օրենսդրական բացերից, ներկայացրին ատելության հիմքով պայմանավորված բռնություններից և ատելության խոսքից պաշտպանվելու եղանակները: Փաստաբանները մասնակիցների հետ կատարեցին խնդիրների քարտեզագրում, այնուհետև առաջարկեցին հանդիպումները շարունակել կազմակերպության գրասենյակում: Տեղի ունեցավ գաղտնի քվեարկություն և ընտրվեցին լավագույն 8 ակտիվիստները՝ ԿԽԱ օրակարգի դեսպանները, որոնք հետագայում հանդիպումներ են ունենալու ՀՀ պաշտպանության նախարարության և տարբեր մարզերի զինկոմիսարիատների ներկայացուցիչների հետ՝ ջատագովելով, որ ԼԳԲՏԻՔ հիմնախնդիրները ներառվեն ԿԽԱ օրակարգում:

Ակադեմիայի վերջին օրը Լիլիթ Մարտիրոսյանը ամփոփեց բոլոր օրերը, հանդես եկավ փակման խոսքով, հանձնեց վկայականներ, մասնակիցներին շնորհակալություն հայտնեց ակտիվ ներգրավվածության համար, ապա հավելեց, որ Իրավունքի կողմ իրավապաշտպան ՀԿ-ն ջանք ու եռանդ չի խնայի մի շարք օրենսդրական բարեփոխումների իրականացմանը նպաստելու համար՝ ի շահ ՏՐԱՆՍ ԼԳԲԻՔ անձանց:

Այս հոդվածը ստեղծվել է «Գենդերային և սեռական փոքրամասնությունների ներառումը Կանայք, խաղաղություն և անվտանգություն հայաստանյան օրակարգում» ծրագրի շրջանակում, Միացյալ Թագավորության կառավարության Հակամարտությունների, կայունության և անվտանգության հիմնադրամի ֆինանսական աջակցությամբ՝ «Պատերազմի և խաղաղության լուսաբանման ինստիտուտ»-ի (ՊԻՏԼԻ) կողմից տրամադրված ենթադրամաշնորհի միջոցով: Բոլոր կարծիքները, բացահայտումները և եզրահանգումները պատկանում են հեղինակ/ներին և պարտադիր չէ, որ համընկնեն Միացյալ Թագավորության կառավարության պաշտոնական դիրքորոշման կամ ՊԻՏԼԻ-ի տեսակետների հետ:

ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԿՈՂՄ

ԻՐԱՎԱՊԱՃՏՊԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

RightSideNGO.com

rightsidengo@gmail.com

RightSideNGO

RightSideNGO

RightSideNGO

+374 - 11 - 880 - 770